VARLIQ واریق
Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2025: 41(3), ss. 17-42
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

Cavad Heyətin Ömür Karvanı - 100 Şərəfli Ömrün Mənalı İlləri və Dəyərli Əsərləri

Dos. Dr. Nəzakət İSMAYILOVA[I]

Xülasə:

Bu məqalə Azərbaycan türklərinin müasir tarixində mühüm yer tutan alim və ziyalı şəxsiyyətlərdən biri olan doktor Cavad Heyətin çoxşaxəli elmi və mədəni fəaliyyətini araşdırır. Tədqiqatın əsas məqsədi Cavad Heyətin yalnız dünya şöhrətli cərrah kimi deyil, eyni zamanda türkoloq, naşir və mədəniyyət xadimi kimi Güney Azərbaycan türklərinin dil, ədəbiyyat və milli şüurunun formalaşmasındakı rolunu üzə çıxarmaqdır.

Məqalədə əvvəlcə Cavad Heyətin tibb sahəsindəki önəmli nailiyyətləri qısa şəkildə nəzərdən keçirilir, daha sonra isə əsas diqqət onun təsis etdiyi *Varlıq* dərgisi və bu dərginin İranda Azərbaycan türkcəsinin yazı dili kimi yayılmasındakı tarixi roluna yönəldilir. *Varlıq* dərgisinin Güney Azərbaycanda milli kimliyin möhkəmlənməsində və Quzey–Güney Azərbaycan arasında mədəni əlaqələrin güclənməsində oynadığı mühüm funksiyalar vurğulanır.

Tədqiqatda, həmçinin Cavad Heyətin dilçilik və tarix sahəsində qələmə aldığı əsas əsərlər əsasında Azərbaycan türkcəsinin müstəqil, zəngin və funksional bir ədəbi dil olduğu elmi arqumentlərlə əsaslandırılır. Nəticə etibarilə məqalə Cavad Heyəti İranda türklərin müasir dövrdəki mədəni və intellektual oyanışının əsas simalarından biri kimi qiymətləndirir.

Açar sözlər: Cavad Heyət, Güney Azərbaycan; Azərbaycan Türkçəsi, *Varlıq* dərgisi, türkologiya, milli kimlik; milli oyanış.

[I] Naxçıvan dövlət Universiteti, Müəllimlər İnstitutu.
E-poçt: nezaket.ismayilova@yahoo.com; ORCID: 0009-0007-3730-6838

VARLIQ واریق
Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2025: 41(3), ss. 17-42
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

Cevad Heyet'in Ömür Kervanı - 100 Şerefli Ömrün Anamlı Yılları ve Değerli Eserleri

Doç. Dr. Nəzakət İSMAYILOVA[I]

Özet:

Bu makale, Azerbaycan Türklerinin çağdaş tarihindeki en önemli aydın ve bilim insanlarından biri olan Dr. Cevad Heyet'in çok yönlü bilimsel ve kültürel faaliyetlerini incelemektedir. Çalışmanın amacı, Heyet'in dünya çapında bir cerrah olmasının yanı sıra, Türkolog, yayıncı ve kültürel önder kimliğiyle İran'daki Türklerin dil, edebiyat ve milli bilinç sürecine yaptığı katkıları ortaya koymaktır.

Makalede, Dr. Cevad Heyet'in tıp alanındaki öncü çalışmaları kısaca değerlendirildikten sonra, esas olarak *Varlıq* dergisi ve bu derginin İran'da Azerbaycan Türkçesinin yazı dili hâline gelmesindeki rolü ele alınmaktadır. *Varlıq*'ın, Güney Azerbaycan'da milli kimliğin inşasında ve Kuzey–Güney Azerbaycan arasındaki kültürel bağların güçlenmesinde oynadığı tarihsel işlev vurgulanmaktadır.

Çalışma ayrıca, Heyet'in dil ve tarih alanındaki temel eserleri üzerinden, Azerbaycan Türkçesinin bağımsız, zengin ve işlevsel bir edebî dil olduğunu bilimsel verilerle savunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak makale, Dr. Cevad Heyet'i İran'da Türklerin modern dönemdeki kültürel ve entelektüel uyanışının kurucu figürlerinden biri olarak değerlendirmektedir.

Açar sözler: Cevad Heyet, Güney Azerbaycan, Azerbaycan Türkçesi, *Varlıq* dergisi, Türkoloji, milli kimlik; milli uyanış.

[I] Nahcivan Devlet Üniversitesi, Öğretmenler Enstitüsü.
E-posta: nezaket.ismayilova@yahoo.com; ORCID: 0009-0007-3730-6838

VARLIQ واریق
Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2025: 41(3), ss. 17-42
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

Javad Heyat's Caravan of Life - 100 Meaningful Years and Valuable Works of a Glorious Life

Assoc. Prof. Dr. Nezaket ISMAILOVA [I]

Abstract:

This article examines the multifaceted scholarly and cultural activities of Dr. Javad Heyat, one of the most influential intellectual figures in the modern history of the Turkic communities of Iran. The primary aim of the study is to demonstrate that Heyat was not only a world-renowned surgeon but also a Turkologist, publisher, and cultural leader who played a decisive role in the formation of linguistic, literary, and national consciousness among Iranian Turks.

After briefly outlining Dr. Heyat's pioneering contributions to the field of medicine, the article focuses mainly on the journal Varlıq, which he founded, and its historical role in promoting Azerbaijani Turkish as a written literary language in Iran. The study highlights the journal's significance in strengthening national identity in South Azerbaijan and in reinforcing cultural ties between Northern and Southern Azerbaijan.

Furthermore, through an analysis of Heyat's major works in linguistics and history, the article argues—on the basis of scholarly evidence—that Azerbaijani Turkish constitutes an independent, rich, and functional literary language. In conclusion, the article positions Dr. Javad Heyat as one of the key architects of the cultural and intellectual awakening of Iranian Turks in the modern era.

Keywords: Dr. Javad Heyat; Azerbaijanian Turks; South Azerbaijan; Azerbaijani Turkish; Varlıq journal; Turkology; national identity; language and culture; cultural awakening; publishing

[I] Nakhchivan State University, Teachers' Institute.
Email: nezaket.ismayilova@yahoo.com; ORCID: 0009-0007-3730-6838

VARLIQ وارلیق
Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2025: 41(3), ss. 17-42
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

کاروان زندگی جواد هیئت - ۱۰۰ سالهای پرمعنا و آثار گرانبهای یک زندگی باشکوه

دکتر نزاکت اسماعیلووا [I]

چکیده:
این مقاله به بررسی فعالیت‌های علمی و فرهنگی چندبعدی دکتر جواد هیئت، از برجسته‌ترین چهره‌های فکری و علمی ترک‌های ایران در دوران معاصر می‌پردازد. هدف اصلی پژوهش آن است که نشان دهد دکتر هیئت نه‌تنها یک جراح نامدار در سطح جهانی، بلکه ترک‌شناس، ناشر و رهبر فرهنگی برجسته‌ای بوده است که نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری آگاهی زبانی، ادبی و هویت ملی ترک‌های ایران ایفا کرده است.

در این مقاله، پس از اشاره‌ای کوتاه به دستاوردهای پیشگامانه دکتر هیئت در حوزه پزشکی، تمرکز اصلی بر مجله «وارلیق» است که به همت وی بنیان نهاده شد و نقش مهمی در گسترش زبان ترکی به‌عنوان یک زبان نوشتاری و ادبی در ایران ایفا کرد. پژوهش نشان می‌دهد که این مجله در تقویت هویت ملی در آذربایجان جنوبی و تحکیم پیوندهای فرهنگی میان آذربایجان شمالی و جنوبی تأثیر بسزایی داشته است.

همچنین، با تحلیل آثار بنیادین دکتر هیئت در حوزه زبان‌شناسی و تاریخ، مقاله با استناد به شواهد علمی ثابت می‌کند که ترکی آذربایجانی زبانی مستقل، غنی و کارآمد در عرصه ادبی است. در نهایت، این پژوهش دکتر جواد هیئت را به‌عنوان یکی از چهره‌های محوری بیداری فرهنگی و فکری ترک‌های ایران در دوره معاصر معرفی می‌کند.

کلیدواژه‌ها: جواد هیئت، آذربایجان جنوبی، ترکی آذربایجانی، مجله وارلیق ترکولوژی، هویت ملی، بیداری ملی.

[I] دانشگاه دولتی نخجوان، انستیتوی معلمین.
ایمیل: nezaket.ismayilova@yahoo.com; اورسید: 0009-0007-3730-6838

VARLIQ وارلیق
Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2025: 41(3), ss. 17-42
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

جواد هیئت‌ین عؤمور کاروانی – 100

تورک دونیاسی بشریته علمین و مدنیتین گلیمه‌سینده خصوصی خدمتلری اولان بؤیوک شخصیتلر بخش ائتمیشدر. بو شخصیتلرین فعالیت دایره‌سی یالنیز بیر خلقا، بیر میلّته مخصوص اولمایيب، بوتون اینسانلیغی احاطه ائدیر. بئله شخصیتلردن بیری ده مشهور جراح، دونیا شؤهرتلی عالیم، تورکولوق، ادبیاتچی، تاریخچی کیمی تانینان دوکتور جواد هیئت‌دیر. اونون حیات صحیفه‌لرینی وراقلادیقجا نئجه شرفلی بیر عؤمور یاشادیغینین شاهیدی اولوروق. اله بیر عؤمور کی، گئجه -گوندوز دینچلیک بیلمه‌دن، مسلّح عسگر کیمی اینسانلارین فیزیکی ساغلاملیغی کئشیگینده دایانمش، جراح بیچاغی‌ایله میلّتیندن، ایرقیندان آسیلی اولمایاراق، مین‌لرله اینسانا شیفا وئرمش، ایکینجی بیر حیات بخش ائتمیشدیر. ائله بیر عؤمور کی، عالیم و ادیب قلمی ایله میلیون‌لارلا اینسانین معنوی ساغلاملیغی اوغروندا چالیشمش، اونلارین قلبینه سئوینج، بئینینه نور، ذکاسینا شفق ساچمیشدیر. ائله بیر عؤمور کی، همیشه یوکسک آمال‌لارا خدمت ائتمیش، اینسانلارین بیر-بیرینه یاخینلاشماغیندا، دوغمالاشماغیندا معنوی کؤرپو رولونو اویناميشدیر.

عموم میلّی لیدر حیدر علی‌یف ده جواد هیئت شخصیتینه، جواد هیئت علمینه، جواد هیئت وطنپرورلیگینه یوکسک دگر وئرمش، اونا بؤیوک حؤرمتله یاناشمیشدی. اولو اؤندریمیز جواد هیئت‌ی باکی‌دا قبول ائدرکن خئیرخواه‌لیغینا، وطن اوچون اهمیتلی ایشلرینه و ایران‌لا آذربایجان آراسیندا دوستلوق کؤرپوسو یاراتدیغینا گؤره اونا مینتدارلیق ائتمیشدی.

> "سیز اوز فعالیتینیزله ایران اسلام جمهوریتی ایله آذربایجان جمهوریتی آراسیندا امکداشلیغین گئنیشلنمه‌سینه چالیشیرسینیز. معین تاریخی دؤور استثنا ائدیلمکله، اؤلکلریمیز همیشه بیر یئرده اولموشدور. امینم کی، کئچمیشده یول وئریلمیش سحولر تئزلیکله آردان قالدیریلاجاق، ایکی قونشو دؤلت آراسیندا مهربانلیق، دوستلوق و قارشیلیقلی صورتده فایدالی امکداشلیق داوام ائده‌جکدیر."

حیدر علی‌یف
آذربایجان جومهوریتی‌نین پریزیدنتی
مارت ۱۹۹۴-جو ایل

دوکتور جواد هیئت‌ین قلبی دائم وطنپرورلیک احتیراسی ایله دؤیونموش، او بوتون وارلیغی ایله خلقین خوشبختلیغی اوچون چالیشمیشدیر. محض ائله بونا گؤره ده ۲۰۰۳-جو ایلده اؤلکه رهبری جناب الهام علی‌یف ده جواد هیئته مینتدارلیق ائتمیشدیر:

"آتام پرزیدنت حیدر علی‌یفه یوکسک مناسیبتینیزدن، درین حؤرمت و احترامینیزدان بؤیوک ممنونلوق دویورام.
سیزه مؤحکم جان ساغلیغی، خوشبختلیک، ایشلرینیزده اوغورلار آروزلاییرم."

ایلهام علی‌یف
آذربایجان جمهوریتی‌نین پرزیدنتی
۲۶ نویابر ۲۰۰۳-جو ایل

عموم میلّی لیدر حیدر علی‌یف‌ین و اونون داوام‌چیسی اولان اؤلکه پرزیدنتی ایلهام علی‌یف‌ین جواد هیئت‌ی تبریک ائتمکلری، اونا خوش اورک سؤزلرینی بیلدیرمه‌سی تصادوفی دئییلدیر. چونکو دونیادا بوتون آذربایجانلیلارین بیر حاکیم دؤلتی وار: او دا آذربایجان‌دیر، بیزیم یاشادیغیمیز آذربایجان تورپاقلاری. حؤرمتلی پرزیدنتیمیزین جواد هیئت‌ی بئله صمیمی تبریک ائتمه‌سی، ۷۵ و ۸۰ ایللک یوبیلئیلری‌نین دؤلت سویه‌سینده کئچیریلمه‌سی، اونون حاقیندا بلگه‌سل تلویزیون فیلمی‌نین چکیلمه‌سی، بو فیلمین دؤنه-دؤنه گؤستریلمه‌سی، کیتابلاری‌نین دؤلت نشریاتلاریندا چاپ اولونماسی، صنعتینه و یارادیجیلیغینا وئریلن بؤیوک قیمتین تظاهرودور.

جواد هیئت ۱۹۲۵-جی ایلده تبریز شهرینده دونیایا گلمیشدیر. او ابتدایی، اورتا و لیسه تحصیلینی همدان، تبریز و تهران‌دا آلمیشدیر. ۱۹۴۱-جی ایلده تهران‌دا لیسه‌نی یوکسک قیمتلرله بیتیرمیش، ائله عینی ایلده ده تهران اونیورسیته‌سی‌نین طب فاکولته‌سینه داخل اولموشدور. لاکین ایکینجی کورسو بیتیرندن سونرا آتاسی‌نین تاکیدی ایله بیر قروپ طلبه ایله ایستانبولا گئتمیش، تحصیلینی اورادا داوام ائتدیرمیشدیر. آتاسی میرزا علی هیئت اوغلو جوادین صاباحینا بؤیوک اومیدله باخمیش و اونو ایستانبولا بو سؤزلرله گؤندرمیشدیر: «من چوخ ایستردیم کی، سن باکی‌دا تحصیل آلاسان. بو مومکون اولمادیغیندان تورکیه‌یه گؤندریرم کی، آنا دیلیمیزی، ادبیاتیمیزی، تاریخیمیزی ده مکمل اؤیرنه‌سن. بلکه نه واختسا باکی‌یا دا گئتمک قسمت اولدو...»
بو قسمت باش توتدو، امّا تأسفلر اولسون کی، بونو علی هیئت گؤره‌بیلمه‌دی.

ج. هیئت ۱۹۴۶-جی ایلده ایستانبول اونیورسیته‌سی‌نین طب فاکولته‌سینی بیتیره‌رک، حکیم کیمی اختصاصلاشمیش، ائله همان ایلده ایکینجی جراحلیق کلینیکینده پراتیک اولاراق جراحلیق اختصاصینا یییه‌لنمیشدیر. ۱۹۴۹-جی ایلده اختصاصینی آرتیرماق اوچون فرانسایا گئتمیش، پاریس اونیورسیته‌سی‌نین جراحلیق کلینیکینده اوچ ایل چالیشاراق، اختصاصینی تاماملامیشدیر. ۱۹۵۲-جی ایلده آرتیق یوکسک اختصاصلی جراح کیمی تهرانا قاییدان جواد هیئت تجروبه‌سینی گوندن- گونه آرتیرمیش، ۱۹۵۳-جی ایلده هدایت خسته‌خاناسی و عینی زماندا عدلیه خسته‌خاناسی‌نین جراحلیق

کلینیکلرینی قوران جواد هیئت ۱۹۵۴-جی ایلدن اعتبارا عمومی جراحلیق عملیاتلاری ایله یاناشی اورک عملیاتلارینا باشلامیشدیر. اوّلجه قاپالی اورک عملیاتینی، ۱۹۵۶-جی ایلده ایران‌دا ایلک دفعه آئورت قاپاغی دارلیغی عملیاتینی، ۱۹۶۱-جی ایلده آچیق اورک عملیاتینی آپارمیشدیر. تهران‌دا ایلک دفعه اورک قاپاقلارینی دگیشمک و ایلک بؤیرک کؤچورمه عملیاتلاری دا جواد هیئت‌ین آدی ایله باغلیدیر.

دوکتور جواد هیئت ۱۹٦۷-جی ایلده ایلک دفعه حیوانلار اوزرینده اورک و آغ‌جیگر عملیاتلارینی سیناقدان کئچیریر. ۱۹٦۸-جی بؤیرک کؤچورمه اوزره ایلک اوغورلو عملیاتینی حیاتا کئچیرمیشدیر. او، جرّاحیه ساحه‌سی‌نین آچیلمامیش سیرلرینه عاید دگرلی مقاله‌لر یازمیش، درسلیکلر حاضیرلامیشدیر. بوتون بو نائیلتلرینه گؤره، او، ۱۹٦۳-جی ایلده بین‌الخالق جرّاحلیق آکادمیسی‌نین عضوی سئچیلمیشدیر. قازاندیغی بؤیوک موفقیتلره گؤره، جواد هیئت ۱۹۸۳-جی ایلده دونیانین ان شهرتلی جرّاحلیق قورومو اولان پاریس جرّاحلیق آکادمیسی عضوو سئچیلمیشدیر. بین‌الخالق جرّاحلیق جمعیتی‌نین ایران تمثیلچیسی کیمی جرّاحلیق کونقره‌لرینه قاتیلمیشدیر.

دوکتور جواد هیئت طبه دایر نئچه- نئچه دگرلی کیتاب یازیب، جرّاحی‌یه عاید اوچ جیلدلیک درسلیک ترتیب ائتمیشدیر. گؤرکملی عالیمین «ترومبوفلبیت و معالجه‌سی» مونوقرافیاسی، ایکی جیلدلیک «عمومی جرّاحلیق» و «جرّاحیه» کیتابلاری طب ساحه‌سینده یازیلمیش چوخ دَگرلی درسلیکلردیر.

جواد هیئت، عینی زاماندا ۱۹٦٤-جی ایلدن «دانش پزشکی»- «طب علمی» درگیسینی نشر ائتدیرمگه باشلامیشدیر. طبه عاید ان سون یئنی‌لیکلر بو درگی واسیطه‌سیله یاییملانمیشدیر. آما چوخ تاسوف کی، ۱۲ ایل چاپ اولونان بو درگی ۱۹۷٦-جی ایلده محمد رضا شاهین شاهلیغی‌نین ۵۰-جی ایل دؤنومو ایله باغلی مقاله یازمادیغیندان میلّی تهلکه‌سیزلیک ناظیرلیگی طرفیندن باغلانمیشدیر.

دوکتور جواد هیئت ۱۹۸۸-جی ایلدن بری تهران‌ین آزاد اسلام اونیورسیته‌سینده معلّیم کیمی فعالیت گؤسترەرک، بو اونیورسیته‌نین جرّاحلیق بؤلومونه رهبرلیک ائتمیش، جرّاحلیغین تدریسی و یئنی استعدادلی جرّاحلار نسلی‌نین یئتیشدیریلمه‌سی اوچون بوتون بیلیک و باجارغینی صرف ائتمیشدیر.

جواد هیئت ائله بیر عؤمور یاشاییب کی، او عؤمرون سالنامه‌سینی یاراتماق هم ده آساندیر، هم ده چتین، عینی زماندا چوخ مسؤلیتلی‌دیر. بو، ائله بیر عؤموردور کی، اوندا عالیم و ادیب قلمی بیرلشیب، یوکسک معنوی آماللار اوغروندا مباریزه آپاریلیر، انسانلارین، خالقین بیرلیگینه خدمت ائده‌رک، اؤز داهی سلفلری‌نین عنعنه‌سینی لیاقتله داوام ائتمگه صرف اولونوب. بو عؤمور یالنیز بیر خالقا، بیر میلّته عاید اولماییب، بشریته مخصوصدور.

فخرله قید ائتمک ایسته‌ییرم کی، آذربایجان علمی محیطینده، بوتون عؤمرو بویو حیرت‌وئریجی و میثیلسیز ایشلره امضا آتان جواد هیئت حاقیندا، اونون وارلیغی قدر

سئودیگی «وارلیق» درگیسی حاقیندا ایلک اساسلی سؤز دئمک، تئز یازیب، مدافیعه ائده‌رک عالیملیک درجه‌سی آلماق بیزه نصیب اولموشدور.

اوخوجولارا تقدیم ائتدیگیم «وارلیق» ژورنالی و «آذربایجان ادبیاتی» (مونوقرافیا) «جنوبی آذربایجان ادبیاتی معاصیر مرحله‌ده یاخود «وارلیق» ادبی مکتبی‌نین نماینده‌لری» آدلی (درس وسایطی) جواد هیئت‌ین یاراتدیغی ایشلرین داوامی اولاراق نشر اولونموشدور. کیتابدا «وارلیق» درگیسی‌نین امکداشلاری‌نین گرگین و فداکار امگی باشدا جواد هیئت اولماقلا بؤیوک بیر مکتب یارادارق تورک عالمینده اؤز دستی خطّی ایله تانینمیش، ادبیات‌شوناسلیق استقامتینده آراشدیریلاراق تحلیل ائدیلمیشدیر.

جواد هیئت شخصیتینه هانسی یؤندن، هانسی پریزمادان یاناشسان، اونون یارادیجیلیغینی هانسی آسپکتدن آراشدیرسان، انسانلیغا باش اوجالیغی گتیرن عمللرله قارشیلاشارسان. عکس حالدا، او بیر نئچه ساحه‌ده پاراللل اولاراق بئله بؤیوک اوغورلار قازانماز، شؤهرت تاپمازدی.

جواد هیئت آللاه تعالی‌نین خالقیمیزا بخش ائتدیگی اونیکال شخصیتلردن، تورک اسلام مدنیتی‌نین ۲۰ -عصرده‌کی ان گؤرکملی سیمالاریندان بیریدیر. اونون علم ارثی او قدر زنگین و چوخ شاخه‌لي‌دیر کی، ج. هیئت‌ین عؤمرونو بیر اونیورسیته سایماق اولار و اصلینده، اونون حیات و فعالیتینی اؤیرنمک ده بیر اونیورسیته‌نین و آکادمي‌نین ایشي‌دیر.

جواد هیئت تورکیه و آذربایجان اونیورسیته‌لری و علمی مرکزلري‌نین فخری آدلاری و دیپلوملاری ایله تلطیف اولونموشدور. بو گون او، آذربایجان جراحلاری علمی جمعیتی‌نین فخری عضوو (۱۹۸۹)، آذربایجان میلّی علملر آکادمیسی نسیمی آدینا دیلچیلک انستیتوسونون فخری دوکتورو (۱۹۹۱)، باکی دؤلت اونیورسیته‌سي‌نین فخری دوکتورو (۱۹۹۲)، آذربایجان دؤلت پداقوژی اونیورسیته‌سي‌نین فخری پروفسورو (۱۹۹۳)، آکادمیک یوسف ممدعلي‌یف آدینا ناخچیوان دؤلت اونیورسیته‌سي‌نین فخری پروفسورو (۱۹۹۳)، آذربایجان دؤلت طب اونیورسیته‌سي‌نین فخری دوکتورو (۱۹۹٤)، خزر اونیورسیته‌سی‌نین فخر دوکتورو (۱۹۹۵)، آذربایجان میلّی علملر آکادمیسی نیظامی آدینا ادبیات انستیتوسونون فخری پروفسورو (۱۹۹٦)، آذربایجان اونیورسیته‌سي‌نین فخری پروفسورو (۱۹۹٦)، آذربایجان بین‌الخالق اونیورسیته‌سي‌نین فخری پروفسورودور (۲۰۰۲).

جواد هیئت ۱۹۹۲-جی ایلدن آذربایجان یازیچیلار بیرلیگی‌نین فخری عضوودور. او، آذربایجان مدنیتی و علمي‌نین گلیشمه‌سینده‌کی خیدمتلرینه، ایران – آذربایجان مدنی و ادبی علاقه‌لري‌نین مؤحکملنمه‌سینده‌کی ثمره‌لی فعالیتینه گؤره ۱۹۹۱-جی ایلده آذربایجان میلّی یارادیجلیق آکادمیسی‌نین فخری آکادمیکی سئچلمیشدیر.

دوکتور ج. هیئت آیریجا آذربایجان یازیچیلار بیرلیگی‌نین م. ف. آخوندزاده آدینا موکافاتینا (۱۹۹۱)، دده قورقود آسسوسیاسیاسی‌نین ممد آراز موکافاتینا (۱۹۹٤)، تورک دیل قورومونون عالی خیدمت موکافاتینا (۲۰۰٤)، بیلکنت اونیورسیته‌سی‌نین (۲۰۰٤)، کانادا معمارلیق انستیتوسونون (۲۰۰٤)، قوزئی کانادا آذربایجان مدنیت جمعیتی‌نین فخری فرمانلارینا لایق گؤرولموشدور.

دوکتور جواد هیئت ۱۹۹۸-جی ایلدن آذربایجان میلّی علملر آکادمیسی نیظامی آدینا ادبیات انستیتوسونون علمی شوراسی‌نین فخری عضوو اولموشدور.

گؤرکملی عالیم، آیریجا ایستانبول اونیورسیته‌سی‌نین فخری تورکولوژی دوکتورو، عینی اونیورسیته‌نین ایستانبول طب فاکولته‌سی‌نین طب دوکتورو و تورک دیل قورومونون فخری اویه‌سی اولموشدور. اونون چیخیش و معروضه‌لری معتبر علمی سمپوزیوملاردا سسلنمیش، اینگیلتره، فرانسا، ائله‌جه ده آوروپانین دیگر اؤلکه‌لری‌نین ان نفوذلو درگیلرینده چوخ ساییدا مقاله‌سی چاپ اولونموشدور. عمومی‌لیکده، جواد هیئت‌ین یارادیجلیغینی بیر نئچه قروپا بؤلمک اولار:

۱-جی قروپا اونون طبه عاید درسلیکلری، مختلف خسته‌لیکلرین معالجه‌سینه حصر اولونموش مقاله‌لری داخیلدیر. بو اثرلرین نشر اولوندوغو اؤلکه‌لرین جوغرافیاسی دا گئنیشدیر. اونلارین بیر چوخو فارس دیلینده، بیر حیصه‌سی فرانسیزجا، بعضیلری اینگیلیز دیلینده، آیریجا آذربایجان تورکجه‌سینده باکی‌دا، تهران‌دا، پاریس‌ده، لوندون‌دا، ویانادا، آمریکا بیرلشمیش ایالتلرینده و باشقا اؤلکه‌لرده نشر اولونموشدور.

۲- جی قروپا ایسه جواد هیئت‌ین معنوی مدنیتین مختلف ساحه‌لرینه دایر یازدیغی اثرلرینی داخیل ائتمک اولار. بیلدیگیمیز کیمی، مشهور جراح طب علمی ایله یاناشی تورکولوژی، فلسفه، اسلام‌شوناسلیق علملری ساحه‌سینده ده جیدی علمی آراشدیرمالارین و فوندامنتال علمی اثرلرین مؤلیفی کیمی تانینمشدیر.

جواد هیئت‌ین آذربایجان‌ین عالی مکتبلرینده پروفسور معلیم هیئتی ایله گؤروشلری، طلبه‌لر قارشیسیندا مراحلی محاضیره‌لری، خسته‌خانالارداکی اوغورلو جراحی عملیاتلاری بؤیوک عالیمه گئنش شهرت قازاندیرمیش، اونو هر کسه سئودیرمیشدیر. جواد هیئت‌ین باکی طلبه‌لری قارشیسیندا «کیتاب دده قورقود»ون یارانما تاریخی و سایر مؤضوع‌لاردا اوخودوغو محاضیره‌لر هم تاریخی فیلولوژی، هم ده لینگوستیک باخیمدان خصوصی ماراغا سبب اولموشدور.

جواد هیئت‌ین ان بؤیوک خدمتلریندن بیری ده «وارلیق» درگیسی‌دیر. ایران اسلام انقلابی‌نین غلبه‌سیندن سونرا وئریلن نیصبی دیل آزادلیغیندان بهره‌له‌نن آلوولو وطنپرور ضیالی دوستلاری ایله بیرگه «وارلیق» درگیسی‌نین نشرینه باشلامیشدیر. نه آز، نه چوخ دوز ٤٦ ایلدیر کی آذربایجان تورک دیلی، ادبیاتی، تاریخی و فولکلورو بو ژورنال واسیطه‌سیلا دونیانین هر طرفینه یاییلیر. اونون وفاتیندن سونرا دوامچیسی اولان محمدرضا هیئت بو ایشی چوخ اوغورلا آپاریر. دوکتور جواد هیئت گؤزونون نورونو،

ذکاسینین ایشیغینی، عؤمرونو، بو ژورنالین صحیفه‌لرینده شام کیمی اریتمیشدیر. او، بو ژورنالین چاپی ایله تورک معنوی برلیگینه قاپی آچمیش، هم ده بیر مکتب یاراتمیشدیر.

آز وختدا درگی اوچ مهم ساحه‌ده بؤیوک اوغور قازانمیشدیر: میلّی فیکرین فورمالاشماسیندا، ادبی دیلین یاییلماسیندا، او تای بو تای مسئله‌سینده درگی اوز سؤزونو دئیه بیلمیشدیر. «وارلیق» درگیسی‌نین صحیفه‌لرینده چاپ اولونان سیلسیله مقاله‌لر دیلیمیزین تاریخینی و گراماتیکاسینی، ادبیات تاریخیمیزی، فولکلورموزو عکس ائتدیریر. هم ده آنا دیلیمیزین نه قدر اعظمتلی، زنگین، گؤزل، موسیقی‌لی بیر دیل اولدوغونو گؤسته‌ریر، ادبی دیلیمیزین آیدینلیغینی و شفافلیغینی نمایش ائتدیریر. اونو ده قئید ائتمک لازیمدیر کی، «وارلیق» درگیسی هم ده قارانقوش اولوب، آردینجا ایران‌دا آنا دیلینده اونلارلا مطبوع اورقانی‌نین، قزئت و ژورنالین چاپ اولونماسینا سبب اولموش، بونا شرائط یاراتمیشدیر.

«وارلیق»ین داهه بیر بؤیوک خدمتی ایسه اوندان عبارتدیر کی، او، شیمالی آذربایجان‌ین آزادلیق مبارزه‌سینی ده اوز صحیفه‌لرینده مدافعه ائتمیش، ائرمنی تجاووزونو پیسله‌میشدیر. «وارلیق» بو گون ده اوز مؤوقع‌ینده قالیر. هم ده بو ژورنال خلقین وارلیغینی، اونون حق سسسینی، معنوی ایستکلرینی ایفاده ائدن، بو ایلین سئوینجینه، دردینه شریک اولان، معنوی یارالارینا ملهم قویان، اونا کئچمیشینی و بو گونونو آنلادان، او تای بو تای آراسیندا کورپو سالان، صباحینین یولونو گؤسترن نفوذلو بیر سؤز کورسوسودور.

دوکتور جواد هیئت «ایراندا تورک کولتورونون دورومو» آدلی مقاله‌سینده یازیردی: «...بیزیم ٢٦ ایلدن بری چاپ ائتدیگیمیز "وارلیق" درگیسی بو گونه دک منتظم اولاراق یاییلماقدادیر. ایلک سایلارینین چاپینا باشلادیغیمیز زمان آنا دیلیمیزده یازیب اوخویانلارین سایی یئترلی دئییلدی. او دؤورده آنا دیلیمیزده قصورسوز یازا بیلن یازارلارین سایی بارماقلا گؤستریله بیله‌جک وضعیتده ایدی. بونلار دا ترکیه‌ده و یا شیمالی آذربایجان‌دا تحصیل گؤرمش و یا اؤزو مستقیل شکیلده اؤیرنمش شخصلر ایدی. بیز "وارلیق"دا اورتاق تورک دیلینی ده گؤز اؤنونه توتاراق آذربایجان ادبی دیلینده یازماغا باشلادیق، ادبی دیل بیزده ایشله‌مه‌دیگی اوچون آذربایجان‌دا ایشله‌نن ادبی دیلی قبول ائتدیک.»

بو رقم، بلکه ده ایلک دئییلیشده چوخ عادی، چوخ ساده سسلنه بیلر. اما گلین، بیر آنلیغا دوشونک: خیالیمیزا بئله اوزون عؤمورلو بیر درگی گتیره بیلریک‌می؟ البته، یوخ. ژورناللاریمیزین اکثریتی قیسا عؤمور یاشامیشدیر. مطبوعات تاریخیمیزه نظر سالساق، بونا امین اولاریق. هئچ خاریجده نشر اولونان ژورناللاردا، بو عؤمره چاتمامیشدیر.

جواد هیئت عؤمرونو-گونونو، گؤزونون نورونو بو ژورنالین صحیفه‌لرینده شام کیمی اریدرک، مین بیر زحمته، اذیته قاتلاشارق گؤزل بیر «اؤلاد» بؤیوتموش، بو لایقلی «اؤلاد»ینین اوستونده اسیم-اسیم اسرک اونو بوتؤو تورک عالیمینه بخش ائتمیشدیر.

«وارلیق» - اینانمیرام کی، ایندی کیمینسه بو درگی حاقیندا معلوماتی اولماسین. اینانمیرام کی، ایندی کیمسه بو درگی حاقیندا ائشیتمه‌میش اولسون. اینانمیرام کی، ایندی بو درگی ایله اؤیونمه‌سین، فخر ائتمه‌سین. جواد هیئت‌ین بو ساحه‌ده‌کی خدمترلرینی ح. زردابی‌نین خدمترلری ایله مقایسه ائتمک اولار. «اکینچی»نین گؤردویو ایشی بیر عصر سونرا بو گون «وارلیق» درگیسی دوام ائتدیریر.

دیگر طرفدن، «ملا نصرالدین» ژورنالی‌نین ۲۰-جی عصرین اوّللرینده بوتون مسلمان عالیمینده یئرینه یئتردیگی میسسیانی عصرین آخیرلاریندا – مرکب اجتماعی-سیاسی شرطده معین فرقلی جحهتلری ایله «وارلیق» درگیسی یئرینه یئتیرمه‌گه موفق اولموشدور.

تام امینلیکله دئمک اولار کی، «وارلیق» ایلک سایینداں ایندی‌یه دک اؤز مؤوقعینی دگیشمه‌یرک بؤیوک تاریخی وظیفه‌نی یئرینه یئتیرمیشدیر و بو گون ده یئرینه یئتیرمکده‌در. او، نشره باشلاماسی ایله عطالت ایچینده اولان میلّی اجتماعی فیکره گوجلو تکان وئرمیش، میلّی معنوی اؤزونو درکده، میلّی اویانیشا جیدی تاثیر گؤسترمیشدیر.

«وارلیق» ژورنالی‌نین ایران‌دا نشر اولونان او بیری ژورناللره نسبتا اوزون عؤمورلولویو، تاثیر دایره‌سینین گئنیش‌لیگی، هر شئیدن اوّل، اونون اطرافیندا سیخ بیرلشن کوللکتیوینین یارادیجی امه‌یی ایله باغلیدیر.

دوکتور جواد هیئت‌ین علمی فعالیتینی تکجه طبابتله، یاخود «وارلیق» ژورنالی‌نین محررلیک-ناشیرلیک فعالیتی ایله محدودلاشدیرماق اولماز. او، عینی زاماندا، تاریخچی عالیم و فیلولوقدور. بو بؤیوک اینسان عؤمرونون بیر حیصه‌سینی تورک-آذربایجان تاریخی‌نین، دیل و ادبیاتی‌نین تدقیقینه حصر ائتمیش، علمی تورکولوژی آرشدیرمالارلا مشغول اولموشدور.

جواد هیئت اوتوز ایلدیر کی، آذربایجان تورک دیلی و ادبیاتی، تاریخی و فلکلورونو دیداکتیک بیر مئتودلا «وارلیق» ژورنالی واسیطه‌سیله یایملاییر. بوندان باشقا، او، بو ساحه‌یه دایر یئددی جیلدلیک کیتاب ترتیب ائتمیش، دوستو و همکاری، مرحوم دوکتور حمید نطقی ایله بیرگه ایران‌دا علمی تورکولوژینین اساسینی قویموشدور.

جواد هیئت ۱۹۹۳-جی ایلده تورکیه‌نین تهراندا‌کی بؤیوک ائلچیسی کورکماز حاق‌تانیرلا بیرگه تهران‌دا تورک کولتور مرکزلری آچمیشدیر. جواد هیئت تورکولوژی ساحه‌سینده آپاردیغی آرشدیرمالارا و علمی اثرلره گؤره تورک دیل قورومونون عضوو سچلمیش، ایستانبول طب و ادبیات فاکولته‌لرینین آلتون و فخری دیپلوملارینی آلمیشدیر. او، تورکیه، کانادا و امریکایا ائتدیگی سون سفرلرینده سکیز موکافاتا لایق گؤرولمشدور. دوکتور جواد هیئت طب و تورکولوژی ساحه‌لرینده چالیشمالارینا گؤره دونیادا، خصوصاً تورک دونیاسیندا بؤیوک شهرت قازانمیش، آدینی اوز ساغلیغیندا ایکن ابدیلشدیرمیشدیر.

جواد هیئت‌ین تورکولوژیه عاید کیتابلارینی خصوصی قئید ائتمک لازیمدیر: آذربایجان دیلی و ادبیاتی ایله باغلی ایکی جیلددن عبارت «آذربایجان ادبیات تاریخینه باخیش» (۱۹۸۰–۱۹۹۰)، «مقایسه‌اللغتین» («مقایسه‌لی لغت») (۱۹۸۴)، «آذربایجان شیفاهی خلق ادبیاتی» (۱۹۸۸)، «تورکلرین تاریخ و مدنیتینه بیر باخیش» (۱۹۸۸)، «تورک دیلی و لهجه‌لری‌نین تاریخی» (۱۹۸۶)، «ادبیات‌شناسلیق» (۱۹۹۶)، «ایران تورکلری‌نین گلیشمه تاریخی» (به فارسی)، «۲۰-جی عصرده گؤنئی آذربایجان تورکلرینین دیل و ادیبیاتی».

بو ایری حجملی، مونومئنتال علمی اثرلری ایله او، ایران‌دا تورکولوژینین تملینی قویموش، بو ساحه‌ده‌کی بوشلوغو دولدورا بیلمشدیر. الدن-اله گزن بو کیتابلارین هر بیری آیری-آیریلیقدا آذربایجان ادیبیاتی‌نین، آنا دیلینین تدقیقینه، آرشدیریلماسینا حصر اولونان، بؤیوک اهمیت کسب ائدن اثرلردیر.

دوکتور جواد هیئت بو اثرده کونکرت و توتارلی فاکتلار، آرگومئنتلر اساسیندا گؤسترمیشدیر کی، آذربایجان تورکجه‌سی بعضی‌لرینین تعبیرینجه، تکجه فولکلور، شیفاهی دیل فاکتی دئییل، هم ده چاغداش علمی، ادبی، پوبلیسیستیک اثرلره منبع اولان دیل بازاسیدیر.

مؤلف بورادا دیلین اینکشاف پروسئسینده تفکور عامیلینی، جمعیتین گلیشمه مئیللرینی اؤن پلانا چکرک آذربایجانلیلارین نئجه زنگین معنوی ثروته مالک اولدوقلارینی وورغولامیشدیر. کیتاب، عینی زماندا گونئی آذربایجان تورکجه‌سی‌نین تاریخی تکامول پروسئسینه اویغونلاشاراق عموم تورک دیل عایلسینه داخیل اولدوغونو گؤسترییر. محض بو کیتابین علمی نتیجلرینده دیلیمیزین یئنی ادبی امکان، ایفاده قابلیتی‌نین باشقا دیللرله مقایسه‌ده اوستونلویو و زنگینلیگی فاکتی ایله عیانی تانیش اولا بیلیریک. اصلینده، جواد هیئت بو اثری ایله تاریخ بویو حاقی تاپدالانان بیر تورکجه‌یه وطنداشلیق پاسپورتو وئرمیشدیر.

جواد هیئت‌ین تعبیرینجه دئسک: «آذربایجان خالقی دونیانین ان ایگید، جومرد، چالیشقان و آنلاییشلی خالقلارینداندیر. تاریخین فاجعه‌سی اونو پارچالامیشدیر.»

تورک (آذربایجان) دیلی ان قایدالی دیللردن بیریدیر، سؤز خصوصیله فعللر باخیمیندان چوخ زنگیندیر. بعضا تورکجه بیر فعل‌له ایله بیر فیکر و آنلاییش بیلدیرمک اولور کی، فارس دیلینده و باشقا دیللرده اونو ایفاده ائتمک اوچون بیر جمله و یا نئجه جمله طلب اولونور.

جواد هیئت‌ین «مقایسه‌اللغتین» اثری علمی دگری و آکتواللغینا، کیفیتینه و ادبی مضمونونه، ایشلمه اوسلوبونون اورژیناللغینا گؤره مدنی حیاتیمیزدا حادثه حساب اولونا بیلر. بئله اثر محض اوز خالقینا، آنا دیلینه، اونون مودریک داحیلرینه سونسوز محبت نتیجه‌سینده یارانا بیلر. بو کیتاب بؤیوک فضولی‌نین سؤز، دیل حاقینی قورویان مؤلفین تورکجه‌میزه خور باخان شووینیست قلم صاحبلرینه توتارلی جوابیدیر.

اثرین دگـری بیر ده تورکجه‌میزه مختلف موناسیبتلر فورمالاشدران ایران محیطینده، اؤزو ده فارس دیلینده چاپ اولونماسینـدادیر. جواد هیئت بورادا تکجه حقیقتی گؤسترمه‌کله کفایتلنمه‌یيب، هم ده عیانی مثاللارلا، ثبوتلارلا موخالیفلرینی علمی اعترافه مجبـور ائتمیشدیر. بو معنادا، جواد هیئت‌ین «مقایسه‌اللغتین» اثری بئش یوز ایل اوّل یاشامیش گؤرکملی اوزبک شاعیری امیر علیشیر نوایـی‌نین «محاکمه‌اللغتین» آدلی داحی‌یانه اثری ایله مقایسه اولونا بیلر. علیشیر نوایـی زمانه‌سینین دیل پروبلملریندن بحث ائدرکن، علمی، ادبی حقیقتلری جیغاتای تورکجه‌سی ایله فارس دیلی‌نین مقایسه‌سینده آختارمیشسا، اونون معنوی واریشی بو مستوییه آذربایجان تورکجه‌سینی چیخارمیشدیر.

ادبی منبعلرین ایشیغیندا تاریخی ائکسکورس ائدن تدقیقاتچی عموم تورک جغرافی مکانینی تام حالدا اؤیرنمه‌یی واجب سایمیش، ۱۲۰۰–۱۴۰۰ یاشلی اورخان–یئنی‌سئی آبیده‌لرینین دیلینی توتارلی دیل فاکتی کیمی تحلیله جلب ائتمیشدیر. جواد هیئت دیلین نفوذ دایره‌سینی معین‌لشدیررکن او واختکی سووئتلر بیرلیگی‌نین گئنیش مکانینی، شرق تورکستانی، ایران و بالکانلری خاطیرلاماقلا، عمومیتله، ۲۸ تورک لهجه‌سیندن خبر وئرمیشدیر. جواد هیئت بو اثرینده تورکجه‌میزین علمی–مئتودیک و ترمینولوژی جهتدن آچیقـلانماسینا دا خصوصی دیقت یئتمیش، بو ساحه‌ده‌کی کؤلگه‌لی مقاملارا آیدینلیق گتیرمه‌یه چالیشمیشدیر. دیلیمیزین اینکشاف مرحله‌لرینده اونون گله‌جک پرسپئکتیولری باره‌ده وطنداش سئوگی‌سی ایله سؤز آچان مؤلف، دیلین قورولوشونو معین‌لشدیررکن گراماتیک نورمالارین و سینتاکسیسین اهمیت‌یندن گئنیش بحث ائتمیشدیر.

دیله جانلی اورقانیزم کیمی دائم گلیشمه‌ده و دینامیک یئنی‌لشمه‌ده باخان تدقیقاتچی عموم تورک دیل مکانینده آذربایجان تورکجه‌سی‌نین ایمکانلارینی اونون پراکتیک‌لیگی ایله شرطلندیرمیش، "بله دیل اوز استفاده مکانینی هر گون گئنیشلندیره بیلیر کی، بو دا دیل اوچون بؤیوک خوشبختلیکدیر." قناعتینه گلمیشدیر.

دیلده تاریخی یادداشین ایزلرین آراشدیران قوجامان تدقیقاتچی تورکجه‌میزین ان سیویل دیل عایله مکانیندا یئر آلدیغینی تام قطعیتله سؤیله‌میشدیر. بو دیلین لغت فوندونون زنگین‌لیگینی یئنی سؤز یاراتما باجاریغیندا، آلینما سؤزلری دوغما دیله اویغونلاشدیـرا بیلمه‌سینده گؤرن جواد هیئت اوخشار دیللر آراسیندا مبادیله‌نی نورمال و واجب پروسئس حساب ائتمیشدیر.

دیلمیزین بوگونکو زنگین‌لیگینده آنا کؤک سؤزلرین بوللوغو اساس گؤتورولسه، دیگر سبب اونون دائم سؤز قبول ائدیب گلیشمه‌یه مئیللی اولماسیندادیر. ماراقلیدیر کی، بیز بو مثبت مئیلی مقایسه‌یه جلب اولونموش فارس دیلینده گؤرموروک. تدقیقاتچی "مقایسه‌اللغتین" – "مقایسه‌لی لغت" اثرینده ۱۶۵۰ تورک سؤزونو گؤسترير کی، فارس دیلینده اونلارین قارشیلیغی یوخدور. بو دیلده یارانان کونسرواتیزم زمان- زمان اونـا ضربه وورموش، لغت فوندوندا جیدی چاتیشمامازلیقلار یاراتمیشدیر.

ایندی قارشیلیغی اولمایان ۱۶۵۰ تورک سؤزو عوضینه فارس‌لار عرب و تورک دیللریندن سئچیلن سؤزلردن استفاده ائدیرلر. بو قارشیلیقلی مقایسه‌لره اساسلانان اثر آذربایجان تورکجه‌سی‌نین اوستونلوگونو ثبوت ائدیر.

دوکتور جواهیئت‌ین "مقایسه‌اللغتین" – "مقایسه‌لی لغت" اثری گله‌جکده دیل تاریخیمیزی تدقیق ائدجک، آراشدیراجاق گنج عالیم‌لره علمی و معنوی دستک اولا بیلن چوخ زنگین و سانباللی منبع‌دیر.

دوکتور جواد هیئت‌ین آذربایجان‌دا چاپ اولونان "تورکلرین تاریخ و مدنیتینه بیر باخیش"، "آذربایجان شیفاهی خلق ادبیاتی"، "آذربایجان ادبیاتینا بیر باخیش" کیتابلاری آرتیق طلبه‌لریمیزین، ضیالیلاریمیزین ماراقلا اوخویوب اؤیرندیکلری ان دگرلی منبع‌لره چئویلمیشدییر. بو گون همان کیتابلار معنوی حیاتیمیزدا یالنیز علمی-مئتودیک باخیمدان دئییل، هم ده تاریخی-اخلاقی و معنوی جهتدن مهم رول اوینایر، معنوی‌یاتدا، علمده کئچید دؤورنون پروبلئم‌لرینی حل ائتمکده بیزه کؤمک گؤسترییر.

دوکتور جواد هیئت‌ین "تورک دیلی و لهجه‌لرین تاریخینه باخیش" اثری ده اوز مضمونو ایله چوخ سئچیلیر، تدقیقات باخیمدان دا اولدوقجا ماراقلی و اهمیت‌لیدیر. تورک خالقلارینین معنوی بیرلیگینه عنوانلانمیش ۴۶۰ صحیفه‌لیک بو کیتاب ۲۰۰۱-جی ایلده تهران شهرینده چاپ اولونموشدور. کیتاب ۴ فصل، ۳ بؤلمه‌دن عبارتدیر. کیتابا ایکی دونیا شؤهرتلی تورکولوق-عالیم حمید نطقی و آلمانیالی پروفسور گرهارد دوفر اؤن سؤز یازمیشدیر.

معلوم اولدوغو کیمی، اوزون ایللر ایران‌دا پهلوی حاکیمیتی تورکلری فارسلاشدیرماق کیمی جفنگ سیاستی ایله جنوبی آذربایجانلیلارین میلّی و معنوی گلیشمه‌سینه مانع اولموش، اونلارین دیلی، ادبیاتی، تاریخی اوزرینه کؤلگه سالماقلا ۳۵ میلیون‌دان آرتیق بیر خالقی کؤله وضعیتینده ساخلاماغا چالیشمیشدیر. یالنیز ایسلام انقلابیندان سونرا جمعیتده معین یومشالما حیس اولونموش، میلّی-اجتماعی فیکرین، ادبی-بدیعی تفکورون گلیشمه‌سینه آز دا اولسا، ایمکانلار یارانمیش، اؤزونو تصدیقا ایفاده‌سینه خدمت ائدن اونلارجا کیتاب، درگی، قزئت، یادداش سالنامه‌سی ایشیق اوزو گؤرموشدور. شاهلیق مونارخیاسینین دئوریلمیسیندن سونرا حقیقتا یوکسلیش ایللری باشلامیشدیر. دوغما دیلده اوخوماق، یازماق، ائشیتمک حصرتی نسبی ده اولسا سونا چاتمیشدیر. ایران محیطینده تورک خالقلارینین ادبیاتی، دیل و تاریخی دونیا شؤهرتلی عالیم‌لر، او جمله‌دن مشهور جراح، دیل و ادبیات تدقیقاتچی‌سی جواد هیئت کیمی شخصیتلر طرفیندن اؤیرنیلمه‌یه باشلامیشدیر. گؤرکملی عالیمین "تورک دیلی و لهجه‌لرین تاریخینه باخیش" آدلی فارسجا یازدیغی اثر ده بو سیرادادیر.

"تورک دیلی و لهجه‌لرین تاریخینه باخیش" اثرینده دوکتور جواد هیئت دیلمیزین واله ائدیجی یارادیجیلیق قابلیتینی کونکرت فاکتلار، دلیل‌لرله گؤسترە بیلمیشدیر. بو اثر ده آکتواللیغینا، علمی دگرینه، اجتماعی-مدنی مضمونونا و اورژیناللیغینا گؤره

دیلچیلیگیمیزده، مدنی حیاتیمیزدا یئنی بیر حادثه‌دیر. بئله اثرلر یالنیز آنا یوردونا، وطنینه، خالقینا، اولو میلّتینه بؤیوک سئوگی نتیجه‌سینده یارانا بیلر.
کیتابین بیرینجی بؤلوموندە تورک دیلی تاریخی و بو دیلده دانیشان خالقلارین سایی، جوغرافی اراضی‌سی، ائتنیک منسوبیت‌لری حاقیندا معلومات وئریلیر. غربده بالکان یاریم‌آداسی و ائگه دنیزیندن توتموش، شرقده چینه کیمی گئنیش بیر اراضی‌ده تورک دیلی لهجه‌لرینده دانیشان خالقلارین اورال-آلتای دیل عایله‌سینه منسوبیتی باخیمدان آراشدیرمالار آپاریلیر، بو یؤنده موجود اولان تدقیقاتلارا مناسبت بیلدیریلیر.

مؤلف تورک دیلینین مورفولوژیسیندن بحث ائدرکن دونیا دیللری بؤلگوسونده تورک دیلی‌نین یارانما و گلیشمه پروسئسینی یئنی اساسلارلا تحلیله جلب ائتمیشدیر.

کیتابین ایکینجی بؤلوموندە مؤلف تورک دیلی‌نین گلیشمه دؤورلرینی آشاغیداکی شکیلده تصنیف ائتمیشدیر.
- آلتایک دؤورو (مونقول دیلی ایله مشترک‌دیر).
- پروتو تورک.
- ان قدیم تورک دیلی دؤورو (هون، بولقار، پئچئنئق، خزر).
- قدیم تورک دیلی دؤورو.
- اورتا عصرلر تورک دیلی دؤورو.
- یئنی تورک دیلی دؤورو.

آدی چکیلن بیرینجی، ایکینجی و اوچونجو دؤورلر حاقیندا ادبی نمونه‌لر یوخ درجه‌سینده اولسا دا، اسکی تورک دیلی دؤورو زنگین یازیلی منبع‌لرله اساسلاندیریلیر. اصلینده، تورک ادبی دیلینین اؤزه‌گینده محض همین دیل تظاهرلری دایانیر.

دؤردونجوسو - قدیم تورک دیلی دؤورو تخمیناً گؤیتورک و اویغور حاکمیتلری دؤورونه تصادف ائدیر (۱۰-جو عصر).

تورک خالقلارینین دیلی و ادبیاتی دونیانین ان قدیم، زنگین سؤز، مدنیت ثروتی‌دیر. بو دیلین یئددی مین ایلدن آرتیق تاریخی واردیر. اسکی زامانلاردان باشلایاراق، اؤزونه - مخصوص بدیعی کیفیتلره مالیک اولدوغونو ثبوت ائدیب اورتا عصره‌لر دک یاشایان اورتا آسیا تورکجه‌سی غربی تورکجه، یعنی سلجوق تورکجه‌سی ایله مشترک اینکیشافینی داوام ائتدیرمیشدیر.

یئنی تورک دؤورو ایسه ۱۶-جی یوز ایللیکدن باشلایاراق بو گونوموزه قدر گلیب چیخمیشدیر. مؤلف، همچینین تورکلرین یازیلی ادبیاتی‌نین میلّی الیفباسی ایله بیرگه مئیدانا گلمهسیندن سؤز آچمیش، ساقو، قوشوق، مانی، بوی، داستان، اؤتوک، آغی و س. اؤرنکلرین تورک دیلی و ادبیاتی‌نین ایلکین نمونه‌لری اولدوغونو گؤسترمیشدیر.

۷-جی یوز ایللیکده یارانان «اورخان-یئنی‌سئی» کیتابهلرینی تورک خالقلارینین اورتاق تاریخی آبیده‌سی کیمی تقدیم ائدن مؤلیف فیکیرلرینی علمی دلیللرله ثبوتا یئتیرمیشدیر.

۱۱-جی عصرده محمود کاشغاری‌نین «دیوانی لغات الترک» و یوسوف بالاساقونلونون «قوتادقو بیلیک» اثرلرینی تورک دیلی‌نین بدیعی سؤز تاریخینده یئنی بیر حادثه حساب ائدن جواد هیئت ۱۲-جی عصرده احمد یوغنکینین «عطابط الحقایق» و احمد یسوی‌نین «دیوانی حکمت»ینین تورک ادبیاتی‌نین ان گؤزل اؤرنه‌گی اولدوغونو گؤسترمیشدیر. ۱۳-جو عصرده اوغوز تورکجه‌سی‌نین حاکیم مؤوقعینی عزالدّین حسن‌اوغلو و نصیر باکوییینین اثرلریندن نمونه‌لر گتیرمکله تصدیق‌لمیش، «احمد حرامی» کیمی داستانلاری ائپیک شعریمیزین قارانقوشو آدلاندیرمیشدیر.

تورک خالقلارینین داستان یارادیجیلیغی‌نین چوخ قدیم و زنگین عنعنه‌لره مالیک اولدوغونو قئید ائدن مؤلف بو داستانلاری قهرمانلیق، اینام و دوشونجه تاریخیمیزین تاریخدن اوّلکی و سونراکی چاغلارینین بدیعی ایفاده‌سی کیمی قیمتلندیرمیشدیر.

کیتابین «یئنی تورک دؤورو» بؤلوموندە مرکزی گونئی جیغاتای دیلی‌نین اؤزبکلر دؤوروندن سؤز آچان مؤلف علیشیر نوایی‌نین ۱۴-جو یوز ایللیکده پارلاق نمونه‌لر یاراتدیغیندان یازمیش، «شجره‌یی ترکه‌مه»، «تورک شجره‌سیندن نمونه‌لر»، «چاغداش اؤزبک نثری»، «خالق ادبیاتی» کیتابلاری باره‌ده زنگین اینفورماسییا وئرمیشدیر.
۳-جو فصلین ۲-جی بؤلمه‌سینده «قدیم اوغوز»، «اورتا اوغوز»، «جامع التواریخ»ین اوغوزلار باره‌سینده وئردیگی معلوماتی اوخوجولارا چاتدیرمیشدیر.

قدیم آنادولو تورکجه‌سی ۱۴-جو -۱۵-جی یوزایللیکلرده، آنادولو تورکجه‌سی‌نین قراماتیکاسی، آنادولو تورکجه‌سی ۱۶-جی -۱۹-جو عصرلرده، عثمانلی نظم و نثری ۱۹-جو -۲۰-جی عصرلرده، یئنی تورکیه تورکجه‌سی‌نین اؤزللیکلری، شعریتی، ائله‌جه ده لهجه‌لری بارده دوکتور جواد هیئت‌ین عمومی‌لشدیرمه‌لری فاکتلارین زنگینلیگی، مقا-یسه‌لی تحلیل باخیمیندان ماراق دوغورور. بو فصلین آذری تورکجه‌سی بؤلوموندە آذربایجان ادبی دیلی‌نین تشکولوندە عموم خالق دیلینین رولو، آذربایجان ادبی دیلینین باشلانغیج مرحله‌سی - «کیتابی دده قورقود»دان حسن‌اوغلو و نصیر باکوییه، ۱۳-جو عصردن ۲۰-جی عصره -قازی بورحان‌الدین، نسیمی، خطایی کیمی آذربایجان داحیلریندن آذربایجان دیلینین رسمی دؤلت دیلی ایستاتوسو قازانماسینا کیمی گلیشمه یولو نظردن کئچیریلمیشدیر. جنوبی آذربایجان‌دا معاصر نثر نمونه‌لری، ادبی دیلین فونکسیونال خصوصیتلری، باره‌ده توتارلی مثاللار گؤسترمکله بو لهجه‌نین ائتنوقرافیک مضمونو لئکسیک مضمونلا موازی شرح ائدیلیر. مؤلف شهریار، سهند، محمدعلی فرزانه یارادیجیلیغیندان نمونه‌لر گتیررک جنوب‌دا ادبی دیلین گلیشمه‌سینین بوی آرتیمینی گؤسترمیش و حاقلی اولاراق قوزئی و گونئی آراسینداکی موجود دیل فرقینی تاریخی کؤکده دئییل، اونلارین دوشدوکلری اجتماعی شرایط‌ده آختارمیشدیر.

«تورکمن تورکجه‌سی» آدلی حیصه‌ده مؤلف مختیمقولو فراغی و تورکمن دیلی‌نین اؤزللیکلری حاقیندا ماراقلی فیکیرلر ایرلی سورموشدور. تورکمن شیفاهی خالق ادبیاتی ایله آذربایجان، تورکیه شیفاهی خالق ادبیاتینی مقایسه ائتمیش، آذربایجان و تورکیه شیفاهی خالق ادبیاتی‌نین اورتاق تورک ادبیاتیندا اؤزونه مخصوص رول

اویناديغینی خصوصی وورغولامیشدیر.

کیتابین نؤبتی فصلی «معاصر تورک دیلی و لهجه‌لری» آدلانیر. بورادا تورک خالقلارینین آدی ایله یاناشی، گرارد کلوزونون تورک دیلی اوزره نظریه‌سینه، پروفسور فرهاد زینال معاصر تورک دیلی‌نین بؤلگولری حاقیندا قناعتلرینه گئنیش یئر آیریلمیشدیر. بو فصلین «تورکیه تورکجه‌سی»، یاخود «عثمانلی دیلی» بؤلومونده بالکان تورکجه‌سی، یوگسلاویا، یونانیستان، رومانیا، بولقاریستان، کیپر، سوریه، لیوان، ائلهجه ده کریم-تاتار تورکلری‌نین بوگونکو دورومو، ادبی ایمکانلاری باره‌ده گئنیش معلومات وئریلمیشدیر.

«آذربایجان تورکجه‌سی، یاخود ایران تورکجه‌سی» بؤلمه‌سینده بو ساحه‌ده آپاریلان تدقیقاتلارین و تدقیقاتچیلارین آدی چکیلمیش، ایراندا تورکلر یاشایان بؤلگه‌لرین عنوانی گؤستریلمیشدیر.

جواد هیئت، همچینین ایلک دفعه اولاراق گونئی آذربایجان‌داکی لهجه‌لرین علمی ایضاحینی وئرمیش و قوزئی آذربایجان تورکجه‌سی‌نین بؤلوملرینی جوغرافی اراضیلر اوزره شرح ائتمیشدیر. جنوبی آذربایجان لهجه‌لرینین اراضی-انضیباطی بؤلگولر اوزره سیراسینا دیقت یئتیرک:

۱.مرکزی لهجه: تبریز، ماراغا.
۲.شیمالی لهجه: مرند، اهر.
۳.شیمالی-غرب لهجه‌سی: خوی، ماکو.
۴.شیمالی-شرق لهجه‌سی: بکرآباد، باجروان.
۵.شرقی لهجه: اردبیل، (ساوالان)، خالخال.
۶.غربی لهجه: اورمیه، سالماس.
۷.جنوبی لهجه: سایین‌قالا.
۸.جنوب-شرق لهجه‌سی: زنجان.
۹.جنوب-غرب لهجه‌سی: ساوج‌بولاق.

بونلاردان باشقا، ایران‌دا خوراسان تورکلری، قاشقای تورکلری، افشار تورکلری، ایران-تورکمن تورکلری‌نین ده لهجه‌لری قئید اولونموشدور کی، بو دا، اؤز نؤوبه‌سینده تدقیقاتچینین حادثه و فاکتلارا گئنیش آنلامدا یاناشدیغینی گؤسترمیشدیر.

اوزون مدت تورکجه دانیشماق یاساق حساب اولونان بو اؤلکه‌ده بئله بیر دگرلی تدقیقاتین ایشیق اوزو گؤرمه‌سی، فیکریمیزجه، مدنی انقیلابا برابردیر، بؤیوک نایلیت‌دیر.

بو بؤلومون ایکینجی حیصه‌سینده جواد هیئت قیپچاق تورکجه‌سی حاقیندا دگرلی معلومات وئرمیش، قازاق، قاراقالپاق، قیرغیز، نوقای و آلتای تورک لهجه‌لری باره‌سینده گئنیش شرحلر وئرن مؤلف، اصلینده فارس دیللی اوخوجولاری تورک دیلی‌نین بدیعی ایمکانلاری، زنگین لغت فوندو ایله تانیش ائتمه‌گی قارشیبا مقصد قویموش و بیزه ائله

گلیر کی، مقصدینی تام شکیلده حیاتا کئچیره بیلمیشدیر.

دوکتور جواد هیئت آذربایجان تورکجه‌سی‌نین آدی و مؤوقعی باره‌ده ده دگرلی فیکیرلرین صاحبیدیر. او، بیر اجتیماعی خادیم کیمی زامان-زامان ایران اراضیسینده تورک دیلی و اونون منشایی حاقیندا فورمالاشدیریلان شووینیست باخیشلاری تنقید ائدهرک آذربایجان‌لیلاری تات، فارس، پهلوی آدلاندیرانلارا اؤز میلّی مؤوقعینی گؤسترمیشدیر.

جواد هیئت بو تورکجه‌نی، هم ده بیر مدنیت فاکتی، میلّی دگر واحیدی کیمی سجییله‌ندیرمیش، اصل وطنداش یانغیسی ایله ان مختلیف منبع‌لرده قورونان آذربایجان حقیقت‌لرینی کیتابا داخیل ائتمیش، اوپپونئنتلرینی سوسدورماغا چالیشمیشدیر. او، گؤسترمیشدیر کی، بو حقیقتلر ان معتبر دونیا انسیکلوپئدیالارییندا اؤز عکسینی نئجه تاپمیشدیر. نمونهلره دیقت یئتیرک: ۱۹۹۱-جی ایلده اینگیلتره‌نین ویلیام پئنتون نشریاتیندا نشر اولونموش «بریتانیکا» انسیکلوپئدیاسی‌نین ۹۳۲-جی صحیفه‌سینده بئله یازیلیر: «سووئت آذربایجانی ایله ایران آذربایجانی بیر-بیرینه باغلیدیر و بو ایکی آذربایجان‌ین خالقی بیر کؤکدن و بیر سویداندیر. یالنیز فرقلی سییاسی رژیملرده یاشاییبلار...»

تخمیناً بو و بونا بنزر حقیقتلر ۱۹۶۲-جی ایلده نشر اولونان «آمریکا» انسیکلوپئدیاسیندا، ۱۹۷۱-جی ایلده نیویورکدا نشر اولونان «آمریکا» انسیکلوپئدیاسی‌نین ایکینجی جیلدینده، ۱۹۶۰ ایلده نشر اولونان «قراد لاقوس» انسیکلوپئدیاسیندا، ۱۹۷۵-جی ایلده نیویورک‌دا نشر اولونان «اینترناسیونال» انسیکلوپئدیاسیندا، ۱۹۶۶-جی ایلده آلمانیادا نشر اولونان «بروک هاوسین» انسیکلوپئدیاسیندا اؤز عکسینی تاپمیشدیر. آذر-بایجانلیلارین حاقلارینین قوروندوغو بو منبعلری تدقیقاتا جلب ائدن جواد هیئت اصل وطنداشلیق ایشی گؤرموشدور.

کیتابین سون بؤلوموندە خوراسان و مرکزی بؤلگهلرده یاشایان «خلج»، «ابیورد»، «سونقور» و دیگر تورک سویلاری حاقیندا علمی معلومات دا بؤیوک ماراق دوغورور.

دوکتور جواد هیئت بو اثرینده تورک دیلی‌نین تاریخینی اونو یارادان خالقین تاریخی ایله علاقه‌لی شکیلده وئرمه‌گه چالیشمیش و بونا موفق اولموشدور، تورکولوژینین علمی-نظری پرنسیپلرینی، عمومی گلیشمه قانونلارینین معاصیر مرحله‌ده وظیفه‌لرینی آچیقلامیشدیر.

فیکریمیزجه، تورک دونیاسی اوزره اورتاق آراشدیرما قایناغی اولان بو اثر یئنی مرحله‌ده تدقیقات اوچون عوضسیز منبع‌دیر.

درین اورودیسیایا، آیدین تفکوره، هر طرفلی بیلیگه، گئنیش معلوماتا مالیک اولان جواد هیئت‌ین بؤیوک اهمیت کسب ائدن دگرلی اثرلریندن بیری ده «تورکلرین تاریخ و مد-نیتینه بیر باخیش» کیتابیدیر. مؤلف بو اثرینده اؤز مقصدینی آچیقلایاراق زنگین فاکتلاری آراشدیریر، آرخئولوژی، ائپی‌قرافیک، ائتنوقرافیک ماتریاللارا استینادن

تورکلرین ان آزی دؤرد مین ایله یاخین تاریخه مالیک اولدوقلارینی ثبوت ائتمیشدیر. او، یازیردی: «بیزده تورکلر میلّتیمیزین یاریسینا یاخین بیر کوتله‌سینی تشکیل ائدیب، مین ایل ایران تاریخینده حاکیمیت‌ده اولوب و ایران‌ین آزادلیغی یولوندا جانلارینداn کئچه-رک، ایرانی‌ن دوشمنلردن قورودوقلاری حالدا، سون عصرده‌کی پهلوی رژیمی‌نین ایفراط درهجهسینده اولان فارس شووینیست سیاستی نتیجهسینده تورک دیللری و اد-بیاتلاری اینکار و یاساق اولونموش و تاریخلرینین مهم حیصهلری ده رسمی تاریخلردن سیلینمیشدی. بو سبب‌دن وطنداشلاریمیزین معلوماتی بو ساحه‌ده یا هئچ اولمامیش و یا یالنیش، بیر طرفلی اولموشدور. بیز ایسلام انقیلابینین تامین ائتدیگی دیل و فرهنگ (مدنیت – ن.ای.) آزادلیغی سایه‌سینده بیر طرفدن بو بوشلوغو دولدورماق، یالنیش فیکیرلری اصلاح ائتمک و گلهجکده‌کی علمی تدقیقلر اوچون تاریخی و مدنی زمین حاضرلاماق قصدیله مختلیف منبعلردن الده ائتدیگیمیز معلوماتی خلاصه ائدرک، آنا دیلیمیزده بو کیتابی یازدیق».

تورک آدینین منشایندن، ایلک تورک دؤلتی‌نین یارانماسیندان توتموش کئچدیگیمیز بوتون سونراکی تاریخی گلیشمه یوللارینی ایزله‌یرک گلیشمه‌میز، اوغورلاریمیز حاقیندا تصور یارادان بو کیتابی دا جواد هیئت بؤیوک وطنپرورلیک حیسی ایله یازدیرمیشدیر. او، بو دفعه ده اؤز چیگنینی آغیر بیر یوکون آلتینا وئرمیش و نتیجه‌ده، اورتایا چوخلو فاکتلارلا زنگین، اطرافلی تحلیله اساسلانان ماراقلی بیر اثر قویموشدور.

تورک دونیاسی‌نین اجتماعی-سیاسی تاریخینه حصر ائدیلمیش «تورکلرین تاریخ و مدنیتینه بیر باخیش» کیتابینین دگریندن چوخ دانیشماق اولار. تاریخ علملری دوکتورو، پروفسور اوقتای افندیئوین یازدیغی کیمی: «...بو واختا قدر ایران‌دا (ائلهجه ده آذربایجان‌دا) دونیا تورکلرینین تاریخی، دیللری، ادبیاتی، مدنیتی حاقیندا بئله گئنیش و عینی زاماندا، ییغجام معلومات وئرن بیر اثر یوخ ایدی».

جواد هیئت «تورکلرین تاریخ و مدنیتینه بیر باخیش» کیتابیندا گؤستریر کی، قدیم تورکلر آسیا، آوروپا و آفریکا قیتالارینی احاطه ائدن گئنیش اراضیلره کؤچلر ائتمیش، قالدیقلاری اؤلکه‌لرده قدرتلی دؤلتلر و سیاسی بیرلشمه‌لر یاراتمیش، ائتنیک پروسئسلرین گئدیشینه گوجلو تأثیر گؤسترمیش، دونیا مدنیتینه مثل‌سیز اینجیلر، قیمتلی معنوی ثروتلر بخش ائتمیشلر. مؤلف تورک خالقلارینین تاریخ و مدنیتینی بؤیوک افتیخار حیسی ایله شرح ائتمیشدیر. چوخ ماراقلی بیر فاکتی یادا سالاق: ایران کیمی زنگین و چوخ عصرلیک دؤلت‌چیلیک عنعنه‌لری اولان بیر اؤلکه‌ده ۱۱-جی عصردن ۲۰-جی عصرین اولینه دک سیاسی حاکمیت اساساً تورک سولاله‌لرینین و ائتنیک قروپلارینین الینده اولموشدور (سلجوقلار، آتابیلر، جلالیلر، قاراقویونلولار، آغ قویونلولار، قیزیلباشلار). ۱۶-جی عصره قدر آذربایجان همین دؤلتلرین مرکزی ویلایتی، تبریز ایسه پایتختی اولموشدور.

دوکتور جواد هیئت تورک سویلو خالقلارین معنوی مدنیتینی دریندن اؤیرنمیش،

خصوصیله ده آذربایجان دیلی، ادبیاتی، مدنیتی و تاریخینین اؤیرهنیلمه‌سینه بؤیوک-امک صرف ائتمیشدیر.

عالیمین اوزون مدتلی، هم ده گرگین آختاریشلارینین نتیجه‌سی اولاراق یارانان «تورکلرین تاریخ و مدنیتینه بیر باخیش» کیتابی آذربایجان‌دا دا چاپ اولونموش، بؤیوک اهمیته مالیک، قیمتلی بیر کیتابدیر.

دوکتور جواد هیئت‌ین یارادیجیلیغی، علمی اثرلری باره‌ده معلومات وئررکن اونو دا قئید ائتمک لازیم‌دیر کی، اونون ان بؤیوک آرزوسو باکی‌دا اولماق ایدی. و او، بو آرزویا ۱۹۸۲-جی ایلده چاتمیش و باکی‌یا گلمیشدیر. پروفسور نورددین رضایئوین دعوتی و خاریجی اؤلکه‌لرله دوستلوق جمعیتی‌نین خطی ایله ایلک گلیشینده چوخ یئری گزمیش، چوخ یئرده اولموش و هر یئرده بؤیوک سئوگی ایله قارشیلاشمیشدیر. مطبوعات اورقانلارینین ان ماراقلی مصاحیبینه چئوریلمیش، چوخ ساییدا همکارلاری ایله ابدی دوستلوغونون تملینی قویموش، علمی توپلانتیلاردا، گؤروشلرده اشتیراک ائتمیش، طلبه‌لر قارشیسیندا موحازیره اوخوماغا دا واخت تاپمیشدیر و یولو چوخدان گؤزلهنیلن بو «قوناق» ائله ایلک گلیشینده آذربایجان‌ین علمی، طببی، ادبی، تاریخی، دیل‌چیلیک ساحه‌لرینده تانیمیش و درحال نفوذ قازانمیشدیر.

جواد هیئت‌ین آذربایجانا ایلک سفریندن متاثر اولان آذربایجان‌ین خالق شاعیری بختیار واهاب‌زاده «بیچاق و قلم» شعرینی یازمیشدیر:

بیر خالقین معنوی آغریلارینا
علاجی، قارداشیم، قلم‌ده گؤردون.
گوندوزلر بیچاقلا کسمک بیر یانا،
گئجه‌لر الینه قلم گؤتوردون.

یاز کی، بوتؤو ایدیک، پارالانمیشیق،
او تایدان دونیایا سسین اوجالسین.
یاز کی، قلمیندن سوزولن ایشیق،
وطندن وطنه بیر کؤرپو سالسین!

عمومیتله، بئله شعرلرین ساییسنی آرتیرماق اولار و بو، دوکتور جواد هیئته و «وارلیق» ژورنالی‌نین ایل دؤنوملرینه چوخ شعرلر حصر اولوندوغونون گؤستریجیسیدیر. ر. آ. قارتال «وارلیق‌ین اون بیر یاشینا آلقیش»، علی عبدی «وارلیق درگی‌سینه»، ممدلی مصدّیق «عزیز قارداشیم جواد هیئته»، شیکار مسته‌لی «آنا بایاتی‌سی»، نریمان حسن‌زاده «گتیرین»، ن. خزری «وفالی اورک، شیفالی اللر»، شاهمار اکبرزاده «سلام دئ»، حسین کورداوغلو «دوست گلیشی»، بهروز آخوندوو «دوکتور جواد هیئته»، زلیمخان یاقوب «جواد هیئت کؤرپوسو»، پروف. اکبر حسین‌اوو «۸۰ ایللیک یوبیلئییه»، دوکتور. الؤوست میرزایئو «سن ائله اوّلکی جواد هیئت‌سن»، اقتصادچی-عالیم، شاعیر

اژدر قیاسی «بؤیوک شخصیت‌سن تورک دونیاسینا» و س.

اونون باره‌سینده «جواد هیئت وارلیغی» آدلی ایکی حیصه‌لی سندلی فیلم چکیلمیش‌دیر. فیلمین سسئناری مؤلفی نظامی خودییئو، قورولوشچو رئژیسسورو ائلدار ابلوج اولموشدور. فیلمین اساس حیصه‌لری تبریزده و سونرا تهران‌دا چکیلمیشدیر.

جواد هیئت ایکینجی دفعه باکی‌یا ۱۹۸۷-جی ایلده بؤیوک موتفکیر، دراماتورق م. ف. آخوندزاده‌نین یوبیلئی تدبیرلرینده اشتیراک ائتمک اوچون گلمیشدیر. اؤزو ایله برابر ایکی بؤیوک مونوقرافیاسینی «آذربایجان ادبیاتینا بیر باخیش» و «مقایسه الغتین» آدلی کیتابلارینی ارمغان گتیرمیشدیر.

جواد هیئت باکی‌یا تئز-تئز گلردی و هر گلیشینی بئله دگرلندیررردی: «هر دفعه‌ده‌کی گلیشیمده شیمالی آذربایجانا هم معلوماتیم آرتیر، هم ده سئوگیم»...

جواد هیئت یارادیجیلیغی آذربایجان ضیالیلارینین، عالیملرینین همیشه دقتینده اولموشدور. بئله تدقیقات‌چیلار جواد هیئت‌ین چوخ شاخه‌لی یارادیجی‌لیغینی تحلیل و تدقیق ائتمیشلر. جواد هیئت‌ین ان بؤیوک اثری ساییلان و ایران تورکلرینین میلّی شعورونون اویانماسیندا بؤیوک رول اویناین، کیملیگینی درک ائدن، تورکلویو ایله فخر ائدن یئنی بیر نسلین یئتیشمهسینه سبب اولان «وارلیق» درگیسی بو گونه دک بیر چوخ نامزدلیک، دوکتورلوق دیسسئرتاسیالارینین و علمی مقاله‌لرین مؤوضوسو اولموشدور. «وارلیق» ژورنالی ایله باغلی ایلک دیسسئرتاسییانی ناخچیوان دؤلت اونیورسیته‌سینین آذربایجان ادبیاتی کافئدراسینین دوسئنتی فیلولوژی اوزره فلسفه دوکتورو، بو سطیرلرین مؤلفی نزاکت رضا قیزی اسماعیلووا یازمیشدیر (۱۹۹۹). بوندان سونرا، باکی دؤلت اونیورسیته‌سینین دوسئنتی پروانه ممدووا (۲۰۰۳)، پاریس‌ده یاشایان سونل بوسنالی «ایران تورک وارلیغی و وارلیق» درگی‌سی (یوکسک لیسانس تئزی)، محمد رضا هیئت «وارلیق درگیسینده دیلچیلیکله باغلی مقالهلرین تدقیقی» (یوکسک لیسانس تئزی) مؤوضولارینداآراشدیرما آپارمیشلار.

قئید ائتمک لازیم‌دیر کی، دوکتور جواد هیئت‌ین آنادان اولماسینین ۷۰ ایللیگی ۱۹۹۵-جی ایلده باکی‌دا دؤلت سوییه‌سینده بؤیوک طنطنه ایله کئچیریلمیشدیر. آذر-بایجان ضیالیلارینین، علمی اجتیماعیت نمایندهلرینین اشتراک ائتدیکلری بو مؤهتشم یوبیلئی تدبیری آذربایجان تلویزیاسی ایله نماییش ائتدیریلمیش، بو گئجهنی بوتون آذربایجان خالقی سئیر ائتمیشدیر.

عموم میلّی لیدریمیز مرحوم جناب حیدر علیئوین یوخاریدا تقدیم ائتدیگیمیز تبریک نامه‌سی ده اورادا اوخونموشدور.

جواد هیئت‌ین ۷۵ و ۸۰ ایللیک یوبیلئیلری ده اؤلکهمیزده حؤرمتله قئید ائدیلمیشدیر. بو گون آیدین ذکا، یوکسک انتئللئکت صاحیبی اولان جواد هیئت‌ین ۱۰۰ ایللیک یوبیلئیی کئچیریلیر. آرازین او تایینداد ا و بو تایینداد ا عینی محبتله سئویلیر.

جواد هیئت آلوولو وطنپروردیر. آذربایجان بدنام ائرمنیلرین تجاووزونه معروض قالان‌دا، تورپاقلاریمیز اشغال اولوناندا، سویداشلاریمیز اؤز دوغما اود-اوجاقلاریندان پرن-پرن دوشنده اعتراض سسینی اوجالدانلاردان بیری ده جواد هیئت اولموشدور. او، قاراباغ محاربه‌سی ایله باغلی آذربایجان‌ین حاق سسینی دونیا توپلومونا چاتدیرمیشدیر. منفور ائرمنی تجاوزو حاقیندا بؤیوک فداکارلیق گؤسترمیش و بو فعالیتینی بو گون ده دایاندیرمامیشدیر. اونون آذربایجانا قارشی ائرمنی تروریزمینی، اشغال‌چیلیق سیاستینی افشا ائدن چیخیشلاری ایله ان عالی مجلیسلرده، ان معتبرر کورسولرده سسلنمیش، مقاله‌لرینده معروضه‌لرینده سؤیلمیشدیر. جواد هیئت آذربایجان‌ین حاق سسینی دونیایا چاتدیریلماسیندا اصل وطنپرورلیک و بو وطنپرورلیکدن ایرلی گلن فداکارلیق گؤسترمیشدیر.

ایران‌داکی قاراباغ مسلمانلارینا یاردیم کمیته‌سینین صدری کیمی جواد هیئت دونیانین بیر چوخ دؤلت باشچیلارینا مراجیعت ائتمیشدیر. اونون بؤیوک اورک آغریسی ایله تورکیه‌نین اسکی جمهورباشقانی جناب سولیمان دمیرال‌ه یازدیغی آچیق مکتوبونو هیجانسیز اوخوماق ممکن دئییل:

«سایین سلیمان دمیرل حضرتلری! تورکیه جمهورباشقانی!
سیزی بو مشغول گونلرینیزده ناراحات ائتدیگیم اوچون عذر دیله‌ییرم. بو جسارتی سیزی ۵۰ ایلدن بری، یعنی طلبه‌لیک زامانیندان تانیدیغیمدان و سیزده اینسانی میلّی و دینی دویغولارین گوجلو اولدوغونو بیلدیگیمدن و عینی زاماندا، تجروبه‌لی، بصیرتلی بیر دؤلت رئیسی اولدوغونوزدان آلیرام. مسلمان، آذری قارداشلارینیزین فاجعه‌لی و تاریخی دوشمنلری آراسیندا یالقیز، کیمسه‌سیز قالدیقلارینی آچیقلاماغی لازیم گؤرمورم. بو گون آرازین قوزئییندەکی دینداش و سویداشلاریمیز تاریخده آز راستلاشدیغیمیز بیر فاجعه و سوی‌قیریما معروض قالیبلار. هم ده بؤیوک بیر میلّت و یا گوجلو بیر دؤلت طرفیندن دئییل، بوتون تاریخ بویو حمایه‌میز آلتیندا یاشایان و عدالتیمیز سایه‌سینده بوتون اینسانی حاقلاردان فایدالانان ائرمنیلر طرفیندن. ائرمنیلر ان مودرن سلاحلارلا آذری قارداشلاریمیزین وطنینه هجوم ائتمیش، اینسانلاری بؤیوک-کیچیک، قادین-کیشی دئمه‌دن وحشی شکیلده اؤلدورموش، ائولرینی، یوردلارینی دا داغیدیب تالان ائتمیشلر. ۵ ایلدن بری داوام ائدن بو تجاوز و سوی‌قیریملار سون زامانلاردا داها دا شیدتلنمیشدیر. بو دوروم قارشیسیندا بوتون دونیا افکاری-عمومیه‌سی سوسور، اینسان حاقلارینی قورویانلار دا هئچ بیر اعتراض ائتمیرلر. بئله بیر دوروم قارشیسیندا مسلمان دونیاسی‌نین، تورکلرین، تورکیه و ایران ایسلام جمهوریتی‌نین و اولوسلاریمیزین وظیفه و مسئولیتلری نه اولا بیلر؟ بو مظلوم، سلاح‌سیز، اوردوسوز و اسارتدن یئنیجه چیخمیش قارداشلاریمیزی یالقیزمی بوراخما-لی‌ییق؟ ائرمنی داشناک اوردوسونون اونلارین یوردلارینا حیاسیزجاسینا تجاوزونه، قادین و کیشیلرینی، قوجا و اوشاقلارینی آجیمادان اؤلدورمه‌لرینه تاماشاچیمی قالاجا-غیق؟ بو، بیزلرین شرفینه، تورکلویه و مسلمانلیغا، نهایت، اینسانلیغا یاراشارمی؟ بو، بیزیم شانلی تاریخیمیزه سیغارمی؟

سایین جمهورباشقانی! لطفاً، منی عفو ائدین. بو سطیرلری گؤز یاشلاریمین قاباغینی آلا بیلمه‌دن یازیرام. و بو آندا آللاه-تعالی‌دان خالقیمیزا قورتولوش، یا دا اؤزومه اؤلوم ایستهییرم.

سایین باشقان! من دیپلومات و سیاست آدامی دئییلم. منیم بوتون حیاتیم علم و حکیم‌لیکله کئچمیشدیر. فقط، هئچ بیر زامان اینسانلیغین آجیلارینی اونوتمادیغیم کیمی، مملکتیم، میلّتیم، دینداشلاریم و سویداشلاریمین قایغی و کدرلریندن ده کناردا قالمادیم و اونلاردان آیری یاشامادیم. آرازین قوزئییندهکی قارداشلاریمیز منی آذریلرین آغساققاللاری بیلیرلر. من اؤزومو بو شرفلی آدا لاییق گؤرمورم. اما اونلارین منه اولان گوونجی و بوگونکو آغیر و فجیع دورومларینی گؤز اؤنونه آلاراق بیر آذری آغساققالی کیمی ذاتی-عالینیزدن خوهیش ائدیرم. هر شئیه رغما تجروبه‌لی، بصیرتلی دؤلت باشقانی، میلّت لیدری و حاق سئون بیر اینسان کیمی جیدی اؤلوم تهلوکهسینده قالان مظلوم آذری قارداشلاریمیزین یاردیمینا قالخین. آذربایجان خالقی دونیانین ان ایگید، جومرد، چالیشقان و آنلاییشلی خالقلاریندانديدر. روس استیلاسی و کمونیست استیبدادی اونو بوگونکو ائرمنی جینایتلرینه قوربان وئریب. فقط، اونلار قیرمیزی روس بویوندوروغو آلتیندا یاشادیغی زامان بئله، بو قدر آغیر دوروما دوشمه‌ییبلر و سوی‌قیریما معروض قالماییبلار. تاسوف کی، یئنیجه استیقلال و حوریته قووشدوقدان سونرا بیر گون ده اولسا، راحت نفس آلماییبلار. اوستهلیک، امنیتلرینی، دولانیشیقلارینی، یورد-یووالارینی و حتی جانلارینی دا ایتیرمکدهدیرلر. عجبا، دایما داوام ائدن بو اؤلوم تهلوکه‌سیندن قورتولماق اوچون نه ائتسینلر؟ تکرار بویوندوروغا گیرسینلر؟ طبیعی کی، بونا نه اؤزلری، نه تورکیه، نه ایران، نه ده کی، بیزلر تحمل ائده بیلمریک. بو حالدا واخت کئچیرمه‌دن اونلارین یاردیمینا گئدک و قارداشلاریمیزی بو ظلم، یانغین و قیرغیندان قورتاراق. اؤز شرف و حیثیتیمیزی ده قورویاق. سسیمیزه سس وئرهجگینیزه اومیدلی و امینم. ایرانلی آذری قارداشلارینیز آدیندان حؤرمهتیمی بیلدیریرم.

دوکتور جواد هیئت
تهران، ۲۱ نویابر، ۱۹۹۳-جو ایل»

چوخ بؤیوک هیجانلا، کؤورک حیسلرله سولیمان دمیرال‌ه عنوانلانمیش بو مکتوبدا دوکتور جواد هیئت آذربایجان‌ین زورلا جلب ائدیلدیگی عدالت‌سیز محاربه‌یه اعترا-ضی‌نی بیلدیریر، آذربایجانی دوشدویو فلاکتدن چیخارماق اوچون سعیلری گوجلندیرمه‌گه، ائرمنی فاشیزمینین قارشیسینی آلماغا، «بؤیوک دؤلتلرین سلاحلاری ایله تپه‌دن-دیرناغا دک سلاحلانمیش ائرمنیلرین قارشیسیندا آزربایجانلیلاری مدافعه ائدیب، سویقیریمینا مانع اولماغا» چاغیریر.

اؤز قارداشلارینین طالع‌یگینه بیگانه اولمایان، آغیر گونده، دار مقام‌دا اونلارا کؤمک اوچون چالیشان، الیندن گلنی اسیرگهمه‌ین دوکتور جواد هیئت باشقالارینی دا یاردیما، هارایا چاغیریردی. او، بوتون دونیانی آذربایجان‌ین حاق ایشینین مدافعهسینه

سسله‌ییردی. او، آذربایجانا هومانیتار یاردیم توپلانیلماسی و اونون قاچقینلارا، یارالیلارا و شهید عائله‌لرینه چاتدیریلماسی ایشینده ده بؤیوک امک صرف ائتمیشدیر.

جواد هیئت ۱۹۹۰-جی ایل یانوارین ۲۰-ده باکی‌دا تؤردیلمیش قارا یانوار حادثه‌لرینین قوربانلارینا - شهیدلره ۴۰ گون یاس ساخلایاراق، بؤیوک بیر مسجیدده تعزییه‌لر قورموش، احسانلار وئرمیش، بونونلا دا او یانغیلی، او دهشتلی گونلرده بیزیمله بیرگه اولدوغونو ثبوت ائتمیشدیر.

دوکتور جواد هیئت ۱۹۹۲-جی ایلده قاراباغ ساواشی‌نین ۱۶۰ یارالی‌سینین و عایله‌نین تهران‌دا، آلمانییادا پولسوز معالیجه‌سینی تشکیل ائتمیش، ان آغیر یارالیلاری ایسه شخصاً اؤزو عملیات ائدیب، نئچه-نئچه قهرمان سویداشیمیزی اؤلومون جاناغیندان قورتارمیشدیر.

تورپاقلاریمیز اوغروندا قهرمانلیقلا، ایگیدلیکله ووروشان اوغلوللاری اورک ناحیه‌سینه دگن گوللەلری چیخارانلاردان بیری ده دوکتور جواد هیئت اولموشدور. اونون حیاتا قایتاردیغی، ساغلام‌لیغینی برپا ائتدیگی مرد آذربایجان اوغوللاریندان بیری، قاراباغ محاربه‌سی علیلی معاریف علیئو یازیردی: «۱۹۹۳-جو ایل یانوارین ۷-ده بیز-۱۶ نفر ایرانا گئتدیک. ایکیمیزی، منی و جبراییل رایونوندان ائلشن آدلی اوغلانی جواد هیئت اؤزو عملیات ائله‌دی. گوللە ائلشن‌ین اورگینده، دامارلارین اوستونده ایدی. بورادا هئچ کس ریسک ائدیب اونو چیخارا بیلمیردی. اونو دوکتور جواد هیئت اؤزو چیخاردی. ایکی گوندن سونرا دئدی کی، گزه بیلرسن. منیم آغ جیگریم تامام داغیلمیشدی، قارا جیگریمده ده قلپه‌لر قالمیشدی. منی فئورال‌ین ۲-ده عملیات ائلهدی. عملیات موفقیتله قورتارمیشدی. جواد هیئت اؤزو رهبرلیک ائله‌میشدی. عملیات‌دان سونرا من آییلمامیشدیم. گؤرون، جواد هیئت نئیله‌میشدی. منیمله بیرگه آذربایجان‌دان گلن اوشاقلاری گتیرمیشدی و دئمیشدی کی، آذربایجان دیلینده، باکی لهجه‌سینده، آذربایجان لهجه‌سینده دانیشین. معاریف هانسی سؤزلری ایشلدیردیسه، سیز ده او سؤزلری دئیین، معاریف‌ین آناسینین، آتاسینین، باجی‌سینین، قارداشینین آدلارینی چکین. او آدلاری سیز ده چکین کی، معاریف‌ین عصبلرینه توخونسون، بلکه، نارکوزدان آییلسین. جواد هیئت همین اصوللا منی نارکوزدان آییلتمیشدی. اونون منیم اوستومده‌کی حاق-سایینی عؤمرومون سونونا دک اونوتمارام. او، منه ایکینجی حیات بخش ائدیب، یئنیدن عائله‌میزه، عزیزلریمه قایتاریب. بئله بیر یاخشی‌لیق اونودولار-می؟»

ایندی دوکتور جواد هیئت‌ه عنوانلانان بو دعالاری تک معاریف‌ین یوخ، اونون عسگر یولداشلارینین، دؤیوشچو دوستلارینین هامیسینین دیلیندن ائشیتمک اولار.

دوکتور جواد هیئت‌ین چتین، آغیر گونلرینده آذربایجانا مادی و معنوی دسته‌گینی، قاراباغ ساواشینین یارالیلارینا تمنّاسیز خیدمتینی وطنپرورلیگینی، فداکارلیغینی هئچ اونوتماق اولماز.

آلوولو وطنپرور، عینی زاماندا، «وارلیق»ین صحیفه‌لرینده آذربایجان تورپاقلارینا ائرمنی تجاوزونو قطعیتله پیسلمیش، ائرمنیلرین آذربایجان‌دا تؤردیکلری وحشی‌لیکلره، دینج اینسانلارین اؤز ائو-ائشیکلریندن دیدرگین سالینمالارینا، مجبوری کؤچکون، قاچقین حالیندا چادیرلاردا آغیر و دؤزولمز شرایطده یاشامالارینا اؤز اعتراض سسینی اوجالتمیشدیر. ائرمنیستان‌ین آذربایجانا اعلان اولونمامیش محاربه‌سیندن سونرا «وار-لیق»ین ائله بیر سایی یوخدور کی، اورادا قاراباغ حادثه‌لریندن دانیشیلماسین، بو باره‌ده اوخوجولارا معلومات وئریلمهسین.

بو گون غالیب خالقیمیزین او آغری-آجیلاری آرخادا قالمیش، تورپاقلاریمیز اشغال‌دان آزاد اولموشدور. قاراباغ دردیمیز یوخدور. لاچین دا بیزیمدیر، شوشا دا بیزیمدیر، خانکندی ده بیزیمدیر، کلبجر ده بیزیمدیر، آغدام دا بیزیمدیر....قاراباغ آذربایجان‌دیر!

جواد هیئت‌ین ان بؤیوک آرزوسو تورپاقلاریمیزین اشغال‌دان آزاد اولماسینی گؤرمک ایدی. روحون شاد اولسون بؤیوک اینسان قالیب خالقیمیزین قالیب ضیالی‌سی همیشه خالقیمیزا خدمت ائتمه‌گی اؤزونون ان بؤیوک قارداشلیق، وطنداشلیق بورجو، وظیفه‌سی بیلیردی.

شمال جنوب آراسیندا،
مایاک اولدون جواد هیئت!
یارالی‌یا، قاچقینلارا،
دایاق اولدون جواد هیئت!

Qaynaqlar

Dədə Qorqud Müəssisəsi. (1994). Təbrizli ədibə ən yüksək nişanın verilməsi. Ərk qəzeti, Təbriz, №194.

Heyət, C. (1984). Müqayisətül-lüğəteyn [In Persian]. Tehran.

Heyət, C. (1987). Türk dili və ləhcələrinin tarixinə bir baxış [In Persian]. Tehran.

Heyət, C. (1987). Türklərin tarix və mədəniyyətinə bir baxış. Tehran.

Heyət, C. (1988). Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. Tehran.

Heyət, C. (1989). İki dilin müqayisəsi (Farscadan tərcümə). Bakı.

Heyət, C. (1990). Azərbaycan ədəbiyyat tarixinə bir baxış (Cild 1). Tehran.

Heyət, C. (1990). Azərbaycan ədəbiyyat tarixinə bir baxış (Cild 2). Tehran.

Heyət, C. (1990). Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. Bakı.

Heyət, C. (1993). Azərbaycan ədəbiyyatına bir baxış. Bakı.

Heyət, C. (1993). Türklərin tarix və mədəniyyətinə bir baxış. Bakı: Azərnəşr.
Heyət, C. (1994). Allah-Təaladan xalqımıza qurtuluş, ya da özümə ölüm [Açıq məktub]. Ərk, №92-1, s. 27.
Heyət, C. (1995). Doktor Cavad Heyət (s. 5). Bakı: Azərnəşr.
Heyət, C. (1995). Doktor Cavad Heyət. Bakı: Azərnəşr.
Mənafi, M. (1997, 8 avqust). Müqayisətül-lüğəteyn. Cənubdan səslər: Azərbaycan müəllimi qəzeti.
Qulam Hüseyn. (1351). Müasir mətbuat şəxsiyyətləri. Tehran: Presegent.
Salamullah, C. (1359). Dostlar görüşü. Tehran.
Salnamə. (1338). Doktor Cavad Heyət İranda cərrahlıq zirvəsini fəth etdi (Tərtib edən: Nadir). Tehran: Gilan nəşr.
Xudiyev, N. (2005). Cavad Heyət möcüzəsi. Bakı: Azərnəşr.
Yalman, A. Ş. (1969, Şubat). Doktor Cavad Heyət ilə mülakat. Vətən qəzeti, Türkiyə.

Nezaket İSMAYILOVA 0009-0007-3730-6838
Nahcivan Üniversitesi, Öğretmenler Enstitüsü Öğretim Üyesi
E-posta: nezaket.ismayilova@yahoo.com

Yazı Bilgisi:
Alındığı Tarih: 7 Mayıs 2025
Yayına Kabul Edildiği Tarih: 14 Haziran 2025
E-yayın Tarihi: 2 Ekim 2025
Çıktı Sayfa Sayısı: 19